

Eğitim Teknolojisi

kuram ve uygulama

Yaz 2020

Cilt 10

Sayı 2

Summer 2020

Volume 10

Issue 2

Educational Technology

theory and practice

ISSN: 2147-1908

Editör Kurulu / Editorial Board*

Dr. Ana Paula Correia
Dr. Buket Akkoyunlu
Dr. Cem Çuhadar
Dr. Deniz Deryakulu
Dr. Deepak Subramony

Dr. Feza Orhan
Dr. H. Ferhan Odabaşı
Dr. Hafize Keser
Dr. Halil İbrahim Yalın
Dr. Hyo-Jeong So

Dr. Kyong Jee(Kj) Kim
Dr. Özcan Erkan Akgün
Dr. S. Sadi Seferoğlu
Dr. Sandie Waters
Dr. Servet Bayram

Dr. Şirin Karadeniz
Dr. Tolga Güyer
Dr. Trena Paulus
Dr. Yavuz Akpınar
Dr. Yun-Jo An

* Liste isme göre alfabetik olarak oluşturulmuştur. / List is created in alphabetical order

Hakem Kurulu / Reviewers*

Dr. Adile Aşkim Kurt
Dr. Agah Tuğrul Korucu
Dr. Ahmet Çelik
Dr. Ahmet Naci Çoklar
Dr. Arif Altun
Dr. Aslıhan İstanbullu
Dr. Aslıhan Kocaman Karoğlu
Dr. Ayça Çebi
Dr. Ayfer Alper
Dr. Aynur Kolburan Geçer
Dr. Ayşegül Bakar Çörez
Dr. Bahar Baran
Dr. Barış Sezer
Dr. Berrin Doğusoy
Dr. Betül Özyayın
Dr. Betül Yılmaz
Dr. Beyza Bayrak
Dr. Bilal Atasoy
Dr. Burcu Berikan
Dr. Canan Çolak
Dr. Çelebi Uluyol
Dr. Çiğdem Uz Bilgin
Dr. Demet Somuncuoğlu Özerbaş
Dr. Deniz Atal Köysüren
Dr. Deniz Mertkan Gezgin
Dr. Duygu Nazire Kaşıkçı
Dr. Ebru Kılıç Çakmak
Dr. Ebru Solmaz
Dr. Ekmel Çetin
Dr. Elif Buğra Kuzu Demir
Dr. Emine Aruğaslan
Dr. Emine Cabı
Dr. Emine Şendurur
Dr. Engin Kurşun
Dr. Erhan Güneş
Dr. Erinç Karataş
Dr. Erkan Çalışkan
Dr. Erkan Tekinarslan
Dr. Erman Yükseltürk

Dr. Erol Özçelik
Dr. Ertuğrul Usta
Dr. Esmâ Aybike Bayır
Dr. Esra Yecan
Dr. Fatma Bayrak
Dr. Fatma Keskinkılıç
Dr. Fatih Erkoç
Dr. Fezile Özdamlı
Dr. Figen Demirel Uzun
Dr. Filiz Kalelioğlu
Dr. Filiz Kuşkaya Mumcu
Dr. Funda Erdoğan
Dr. Gizem Karaoğlan Yılmaz
Dr. Gökçe Becit İşçitürk
Dr. Gökhan Akçapınar
Dr. Gökhan Dağhan
Dr. Gül Özüdoğru
Dr. H. Ferhan Odabaşı
Dr. Hafize Keser
Dr. Hakan Tüzün
Dr. Halil Ersoy
Dr. Halil İbrahim Akyüz
Dr. Halil İbrahim Yalın
Dr. Halil Yurdugül
Dr. Hanife Çivril
Dr. Hasan Çakır
Dr. Hasan Karal
Dr. Hatice Durak
Dr. Hatice Sancar Tokmak
Dr. Hüseyin Bicen
Dr. Hüseyin Çakır
Dr. Hüseyin Özçınar
Dr. Hüseyin Uzunboylu
Dr. Işıl Kabakçı Yurdakul
Dr. İbrahim Arpacı
Dr. İlknur Resioğlu
Dr. Kadir Demir
Dr. Kerem Kılıçer
Dr. Kevser Hava

Dr. Levent Çetinkaya
Dr. M. Emre Sezgin
Dr. M. Fikret Gelibolu
Dr. Mehmet Akif Ocak
Dr. Mehmet Barış Horzum
Dr. Mehmet Kokoç
Dr. Mehmet Üçgül
Dr. Melih Engin
Dr. Melike Kavuk
Dr. Meltem Kurtoğlu
Dr. Muhittin Şahin
Dr. Mukaddes Erdem
Dr. Murat Akçayır
Dr. Mustafa Sarıtepeci
Dr. Mustafa Serkan Günbatır
Dr. Mustafa Yağcı
Dr. Mutlu Tahsin Üstündağ
Dr. Müge Adnan
Dr. Nadire Çavuş
Dr. Necmi Eşgi
Dr. Nezih Önal
Dr. Nuray Gedik
Dr. Nurettin Şimşek
Dr. Onur Dönmez
Dr. Ömer Faruk İslim
Dr. Ömer Faruk Ursavaş
Dr. Ömer Delialioğlu
Dr. Ömür Akdemir
Dr. Özcan Erkan Akgün
Dr. Özden Şahin İzmirli
Dr. Özgen Korkmaz
Dr. Özlem Baydaş
Dr. Özlem Çakır
Dr. Pınar Nuhoğlu Kibar
Dr. Polat Şendurur
Dr. Ramazan Yılmaz
Dr. Recep Çakır
Dr. Sabiha Yeni
Dr. Sacide Güzin Mazman

Dr. Salih Bardakçı
Dr. Sami Acar
Dr. Sami Şahin
Dr. Selay Arkün Kocadere
Dr. Selçuk Karaman
Dr. Selçuk Özdemir
Dr. Serap Yetik
Dr. Serçin Karataş
Dr. Serdar Çiftçi
Dr. Serhat Kert
Dr. Serkan İzmirli
Dr. Serkan Şendağ
Dr. Serkan Yıldırım
Dr. Serpil Yalçınalp
Dr. Sibel Somyürek
Dr. Mustafa Yağcı
Dr. Şafak Bayır
Dr. Şahin Gökçearslan
Dr. Şeyhmus Aydoğdu
Dr. Tarık Kışla
Dr. Tayfun Tanyeri
Dr. Tuğba Bahçekapılı
Dr. Turgay Alakurt
Dr. Türkan Karakuş
Dr. Tolga Güyer
Dr. Uğur Başarmak
Dr. Ümmühan Avcı Yücel
Dr. Ünal Çakıroğlu
Dr. Veysel Demirer
Dr. Vildan Çevik
Dr. Volkan Kukul
Dr. Yalın Kılıç Türel
Dr. Yasemin Deminarslan Çevik
Dr. Yasemin Gülbahar
Dr. Yasemin Koçak Usluel
Dr. Yasin Yalçın
Dr. Yavuz Akbulut
Dr. Yusuf Ziya Olpak
Dr. Yüksel Göktaş

* Liste isme göre alfabetik olarak oluşturulmuştur. / List is created in alphabetical order.

İletişim Bilgileri / Contact Information

İnternet Adresi / Web: <http://dergipark.gov.tr/etku>

E-Posta / E-Mail: tguyer@gmail.com

Telefon / Phone: +90 (312) 202 17 38

Adres / Address: Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, 06500 Teknikokullar - Ankara / Türkiye

Makale Geçmişi / Article History

Alındı/Received: 28.02.2020

Düzeltilme Alındı/Received in revised form: 25.06.2020

Kabul edildi/Accepted: 30.06.2020

UZAKTAN HEMŞİRELİK EĞİTİMİNE İLİŞKİN ALGILAR*

Belgin Boz Yüksekdağ¹

Öz

Bu çalışmanın amacı, hemşirelerin bilgisayar teknolojilerine dayalı uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algılarını belirlemektir. Araştırma alanı Eskişehir ilinde kamu hastanelerinde çalışan hemşirelerdir. Araştırma, ölçek geliştirme ve hemşirelerin uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algılarını belirleme çalışmalarından oluşmaktadır. 24 ay süren projede; ilk yıl, ölçek geliştirme çalışmaları (ölçek maddelerinin oluşturulması ve kapsam geçerliliği için uzman görüşünün alınması, pilot çalışma ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları); ikinci yıl: uygulama ve raporlaştırma (hemşirelerin uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algılarının belirlenmesi, verilerin analizi ve rapor haline getirme) çalışmaları yer almıştır. Bu makalede ölçeğin uygulama sonuçları yer almakta, ölçek geliştirme çalışmalarına yer verilmemektedir. Ölçekten alınan toplam puan, hemşireler arasında uzaktan eğitime ilişkin algı puanını vermekte, alınan puan yükseldikçe algı düzeyinin yükseldiği şeklinde değerlendirilmektedir. Bu araştırmada, hemşirelerin uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algıları ve algıları etkileyen faktörler; yüzdeler ve ortalamalar; karşılaştırmalı istatistiksel analizlerde iki grup ortalaması arasındaki fark ilişkisiz grup t testi, 3 grup arasındaki fark tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Hemşirelerin %57.52'sinin ortalamasının üstünde puan aldığı görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre araştırmaya dâhil edilen hemşirelerin uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algılarının yüksek düzeyde olmadığı söylenebilir. Yaş, eğitim düzeyi, çalışma yılı, çalışma şekilleri ile ölçek toplam puanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlara göre; uzaktan eğitim programlarının hemşire öğrenenlerin gereksinimlerinin ve algılarının dikkate alınarak yapılandırılması, ulusal ve uluslararası hemşirelik eğitimi veren kurumlar, sağlık kuruluşları ve yasa koyucular arasında sürekli ve dinamik bir işbirliğinin geliştirilmesi önerilebilir. Ayrıca, ölçeğin, pandemi sürecinde uzaktan eğitim alan hemşirelere uygulanarak tekrarlanması ve sonuçların karşılaştırılması faktör yapı geçerliğini belirleyebilmek açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Algı, ölçek, hemşirelik, uzaktan hemşirelik eğitimi.

* Anadolu Üniversitesi 1406E331 No'lu Bilimsel Araştırma Projesinden alınmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, bboz@anadolu.edu.tr, orcid.org/0000-0003-2862-3544

PERCEPTIONS ON DISTANCE NURSING EDUCATION

Abstract

The purpose of this project is to determine the nurses' perceptions of distance nursing education based on computer technologies. Research area of the project is nurses working in public hospitals in Eskisehir in 2016. This project consists of studies on developing scale and determining nurses' perceptions towards distance nursing education. In this 24-month Project, first year, and scale development studies; in the second year: implementation and reporting took place. This article includes the application results of the scale, and scale development studies are not included. In this research, the factors affecting perceptions and perceptions of nurses towards distance nursing education; percentage numbers and averages; In comparative statistical analysis, the difference between the two groups averages was examined by the unrelated group t test, the difference between the 3 groups by one-way analysis of variance (ANOVA), and the relationship between the two numerical variables was examined by Pearson's correlation test. It was seen that 57.52% of the nurses score above average. According to the results of the analysis, it can be said that the perceptions of nurses towards distance nursing education are not high level. A significant correlation was found between age, education level, year of study, modes of work and the total score of the scale. According to these results, it may be recommended to configure distance education programs by considering the needs and perceptions of nurse learners, and to develop a continuous and dynamic cooperation between national and international nursing education institutions, health institutions and legislators. In addition, repeating the scale by applying it to nurses who receive distance education during the pandemic process and comparing the results is important in order to determine the factor structure validity.

Keywords: Perception, scale development, nursing, distance nursing education.

Summary

The prerequisite for providing sustainable quality healthcare is to support all stakeholders of the health care system in line with changing and developing scientific knowledge and technological advances. Nurses are one of the important stakeholders who need to update their knowledge and skills based on scientific research results in ensuring the sustainability of the system. In this context, the need for learning will continue as an ongoing phenomenon for nurses. One of the important problems today is that the number of patients per nurse is above acceptable rates and how the continuing learning need will be met. On the other hand, thinking of the nurse only in the health care system and not considering her/his subjective life as an individual is one of the problems to be faced in creating a learning option.

However, distance-learning environments offered through information and communication technologies provide nurses with appropriate, accessible and lifelong sustainable solutions in achieving their learning goals. Generally, traditional continuous learning methods using face-to-face lessons can make it difficult for nurses to participate. In the researches, heavy workloads, time or energy constraints, geographical distance, learning costs and lack of learning opportunities or lack of support in education were identified as the most important obstacles for nurses working in health institutions especially in rural and remote areas. To maintain nurses' competence to provide quality health services, their access to continuing education needs to be increased (Xing, Ao, Xiao, Cheng, Liang and Wang, 2018).

Distance learning is all learning activities carried out to increase interaction and communication among learners, tutors and learning resources at different places and times through information and communication technologies (ICT). It is an innovative education system that is based on the learner's own learning responsibility and aims not to set prerequisites and limitations on access to learning environments. At the same time, with the use of technology and social networks together, it offers nurses a more flexible, accessible, comfortable and cost-effective, distinctive learning environment than traditional learning methods (Xing, et al 2018). Also, meta-analyzes reporting the effects of distance learning studies show that this type of training is effective for developing a range of professional competencies (attitudes, knowledge, skills and behaviors) (Reeves, Fletcher, McLoughlin, Yim, Patel, 2017; Green & Huntington, 2017). In distance learning, which has been applied in many studies in nursing education and has equal learning results and higher satisfaction rates than traditional learning; Learners' characteristics, attitudes and needs are determined as important factors that affect learning efficiency, results and satisfaction (Sun, Tsai, Finger, Chen and Yeh, 2007; Lahti, Hatonen, Valimaki, 2014; George, et al 2014).

On the other hand, with the Covid-19 pandemic, all balances in the world have changed. New lifestyles; working from home, learning from home emerged. Learning in this new way of life has become life itself. All educational institutions providing basic education, undergraduate and graduate education have started to take place within the distance education system. While discussing the place of distance education in nursing until before Covid-19, suddenly, "How to achieve effective distance learning in nursing education?" The answer to the question began to be sought. In this context, based on the learner-centered approach (Eby, 2013) for qualified distance nursing education, knowing the perceptions of nurses towards the distance nursing education is very important in the design of distance education programs.

In this context, this study aimed to make a significant contribution to distance education institutions, researchers, educators and design team by determining nurses' perceptions towards distance nursing education. In this study, which was carried out to determine the perceptions of nurses regarding distance-nursing education, nurses working in the center of Eskişehir were taken as universe. The sample of the study consisted of 1873 nurses working in two hospitals and family health centers and one university hospital under the Ministry of Health in Eskişehir. Private hospitals were excluded from the research. In the project, the data was collected by developing the personal information form and "The Perception Scale Towards Distance Nursing Education". SPSS data analysis program was used to analyze the data. In this research, the factors affecting perceptions and perceptions of nurses towards distance nursing education; percentage numbers and averages; In comparative statistical analysis, the difference between the two groups averages was examined by the unrelated group t test, the difference between the 3 groups by one-way analysis of variance (Anova), and the relationship between the two numerical variables was examined by Pearson's correlation test.

41.8% of the participants are 31-40 years old, 61.1% are married, 65.1% are undergraduate, and 18.5% are open graduates. 29% work between 1-5 years and 62% work in shifts. 71.6% of the participants have a computer with internet connection in the workplace. 85.1% use the Internet, 70% of internet users use internet between 1-5 years, 52.7% use internet 7 hours and over in a day, and 86.4% use internet between 5-7 days a week. 65.8% of the nurses mostly want to participate in distance nursing education programs (28.4%) to receive in-service training. 34.2% of those who do not want to participate in distance education programs think that they are the most adequate and do not need to continue education. According to the results of the analysis, it is seen that the perceptions of nurses towards distance nursing education were not at a high level. Significant differences were found between age, education level, working year, working style, and the total score of the scale.

According to these results, the learning, communication, management and evaluation dimensions of distance education programs (in-service training, undergraduate, graduate and certificate programs) should be structured taking into consideration the needs and perceptions of nurse learners. In this context, continuous and dynamic cooperation should be developed between institutions that provide national and international nursing education, health institutions and legislators. The results obtained from the research show that the scale is valid and reliable for the data obtained from the study group. Also, repeating the scale by applying it to nurses who receive distance education during the pandemic process and comparing the results is important in order to determine factor structure validity.

Giriş

Sürdürülebilir kaliteli sağlık hizmeti sunulmasının ön koşulu sağlık bakım sisteminin tüm paydaşlarının değişen ve gelişen bilimsel bilgi ve teknolojik ilerlemeler doğrultusunda desteklenmesidir. Hemşireler, sistemin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında bilimsel araştırma sonuçlarına dayalı olarak bilgi ve becerilerini güncellemeleri gereken önemli paydaşlardan biridir. Bu bağlamda öğrenme gereksinimi, hemşireler için süregelen bir olgu olarak devam edecektir. Hemşire başına düşen hasta sayısının kabul edilebilir oranların üzerinde (T.C. Sağlık

Bakanlığı, 2018) olduğu günümüzde, süreklilik gösteren öğrenme gereksiniminin nasıl karşılanacağı önemli sorunlardan biridir. Öte yandan hemşireyi sadece sağlık bakım sistemi içinde düşünmek ve onun birey olarak öznel yaşantısını dikkate almamak ta öğrenme seçeneği oluşturmada karşılaşılabilecek sorunlardan biridir. Bu bağlamda, bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla sunulan uzaktan öğrenme ortamları hemşirelere öğrenme hedeflerini gerçekleştirmelerinde uygun, erişilebilir ve yaşam boyu sürdürülebilir çözümler sunmaktadır.

Sağlık işgücünün en büyük bileşeni olan hemşireler; hasta güvenliği, hasta eğitimi, tedavi takibi, hastalıklardan koruma ve sağlığı geliştirmede önemli görevler üstlenmektedir. Sağlık hizmetlerine erişilebilirliğin artması, hastalık belirtilerinin azaltılması, olumlu sağlık sonuçlarının artması, maliyet etkinliğinin artması ve sağlık hizmetleriyle ilgili artan hasta memnuniyeti gibi sonuçlar hemşirelik uygulamalarının katkıları ile gerçekleşmektedir. Hemşireler, becerilerini geliştirmek, düşünce ve eylemi değiştirmek ve klinik yeterliliği sürdürmek ve çalışma ortamındaki hızlı değişikliklere uyum sağlamak için kariyerleri boyunca öğrenmeye devam etmeleri gerekmektedir. Çoğu ülke sürekli hemşirelik eğitimini, yerine getirilmesi gereken zorunlu bir nitelik olarak uygulamaktadır. Genellikle yüz yüze derslerin kullanıldığı geleneksel sürekli öğrenme yöntemleri, hemşirelerin katılımını güçleştirebilmektedir. Araştırmalarda, özellikle kırsal ve uzak bölgelerdeki sağlık kurumlarında çalışan hemşireler için ağır iş yükleri, zaman ya da enerji kısıtlamaları, coğrafi mesafe, öğrenme maliyetleri ve öğrenme olanaklarının yetersizliği ya da eğitime destek olunmaması, hemşirelerin sürekli eğitim programlarına katılmasında en önemli engeller olarak sıralanmıştır. Ayrıca birçok ülkeden gelen kanıtlar, kırsal alanlarda yaşayan bireylerin daha düşük sağlık güvenine, daha kısa bir yaşam beklentisine, daha fazla hastalık insidansına ve daha fazla ölüm oranına sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda kırsal alanlardaki görevliler başta olmak üzere tüm hemşireler sağlık açığının kapatılmasında hayati bir rol oynamaktadır. Hemşirelerin kaliteli sağlık hizmetleri sunma yeterliliklerini korumak için sürekli eğitime erişimlerinin artırılması gerekmektedir (Xing, Ao, Xiao, Cheng, Liang ve Wang, 2018).

Öte yandan, kendi öğrenme sorumluluğunu alma, teknoloji ve bilgi okuryazarlığı, evrensel geçerliği olan bir dili kullanabilme, dijital vatandaşlık, değişen koşullara uyum ve sürekli güncellenen bilginin edinimi bulunulan yüzyılın gereklilikleridir (Fırat, 2016). Aynı zamanda demografik, sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerdeki farklılıklar nedeniyle yerel öğretim kurumları yeni öğrenen ihtiyaçlarını karşılamada genellikle yetersiz kalmakta, yerel ve küresel olarak uzaktan öğrenmeye duyulan ihtiyaç artmaktadır (Gümüş ve Fırat, 2016).

Uzaktan öğrenme, bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) aracılığıyla farklı yer ve zamanda bulunan öğrenenler, öğreticiler ve öğrenme kaynakları arasında etkileşim ve iletişimin artırılması için gerçekleştirilen tüm öğrenme etkinlikleridir. Öğrenenin kendi öğrenme sorumluluğuna dayanan ve öğrenme ortamlarına erişime önkoşul ve sınırlamalar koymamayı amaçlayan yenilikçi bir eğitim sistemidir (Allen ve Seaman, 2013). Aynı zamanda teknoloji ve sosyal ağların birlikte kullanımıyla hemşirelere daha esnek, erişilebilir, rahat ve uygun maliyetli, geleneksel öğrenme yöntemlerinden daha özgün, ayırt edici bir öğrenme ortamı sunulmaktadır (Siri ve Rui, 2015; Xing, vd 2018). Ayrıca uzaktan öğrenme çalışmalarının etkilerini bildiren meta-analizler, bu tür eğitimin, bir dizi mesleki yeterliliği (tutumlar, bilgi, beceri ve davranışlar) geliştirmek için etkili olduğunu göstermektedir (Reeves, Fletcher, McLoughlin, Yim, Patel, 2017; Green ve Huntington, 2017).

Hemşirelik eğitiminde birçok çalışmada uygulanmış ve geleneksel öğrenmeye göre eşit öğrenme sonuçlarına ve daha fazla memnuniyet oranına sahip uzaktan öğrenmede öğrenenlerin özellikleri, tutumları ve gereksinimleri; öğrenme verimliliğini, sonuçlarını ve

memnuniyetini etkileyen önemli faktörler olarak saptanmıştır (Sun, Tsai, Finger, Chen ve Yeh, 2007; Lahti, Hatonen, Valimaki, 2014 ve George, vd, 2014).

Öte yandan Covid-19 pandemisi ile dünyada tüm dengeler değişmiştir. Yeni yaşam biçimleri; evden çalışma, evden öğrenme durumları ortaya çıkmıştır. Bu yeni yaşam biçiminin içinde öğrenme, artık hayatın kendisi haline gelmiştir. Temel eğitim başta olmak üzere lisans ve lisansüstü eğitim veren tüm eğitim kurumları uzaktan eğitim sistemi içinde yer almaya başlamıştır. Covid-19 öncesine kadar hemşirelikte uzaktan eğitimin yeri tartışılırken birden bire “Hemşirelik eğitiminde etkili bir uzaktan öğrenme nasıl gerçekleştirilir?” sorusuna yanıt aranmaya başlanmıştır. Bu bağlamda, nitelikli uzaktan hemşirelik eğitimi için öğrenen merkezli (Eby, 2013) yaklaşımdan hareketle hemşirelerin uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algılarını bilmek, uzaktan eğitim programlarının tasarımında oldukça önemlidir.

Bu çalışma hemşirelerin uzaktan eğitime ilişkin algılarını belirleyerek uzaktan eğitim veren/verecek kurumlara, araştırmacılara, eğitimcilere ve tasarım ekibine sonuçları açısından önemli katkı sağlamayı hedeflemiştir.

Yöntem

Hemşirelerin uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algılarının ve bu algılarının demografik ve mesleki değişkenlere bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının saptanmasına yönelik bu araştırma, karşılaştırmalı türden ilişkisel tarama modelindedir. Çalışmanın yürütülmesi için Anadolu Üniversitesi Etik Komisyonundan (sayı:45777050.604.01.02, tarih: 01.07 2015) onay alınmıştır. Gönüllülük ve isteklilik esasına dayanan çalışmaya katılan hemşirelere çalışmanın amacı ve yöntemi anlatılarak yazılı ve sözlü onamları alınmıştır.

Evren ve Örneklem

Hemşirelerin uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algılarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada evren olarak Eskişehir ili merkezinde çalışan hemşireler alınmıştır. Araştırmanın örneklemini ise Eskişehir ilinde Sağlık Bakanlığı'na bağlı iki hastane ve aile sağlığı merkezleri ve bir üniversite hastanesinde çalışan toplam 1873 hemşire oluşturmuştur. Özel hastaneler araştırma kapsamı dışında kalmıştır.

Araştırma Soruları

1. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri nasıldır?
2. Katılımcıların bilgisayar ve İnternet kullanım olanakları nasıldır?
3. Katılımcıların uzaktan eğitim programlarına ilişkin talepleri nasıldır?
4. Katılımcıların uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algıları yaşlarına göre farklılık göstermekte midir?
5. Katılımcıların uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algıları eğitim düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
6. Katılımcıların uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algıları medeni durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
7. Katılımcıların uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algıları çalışma yıllarına göre farklılık göstermekte midir?
8. Katılımcıların uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algıları çalışma şekillerine göre farklılık göstermekte midir?

9. Katılımcıların uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algıları istihdam biçimine göre farklılık göstermekte midir?

Sınırlılıklar

Bu araştırma; Eskişehir ili merkezinde Sağlık Bakanlığı'na bağlı iki devlet hastanesi, aile sağlığı merkezleri ve bir üniversite hastanesinde çalışan ve araştırmaya katılmayı kabul eden hemşireler ile hemşirelerin uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algılarını saptamak amacıyla geliştirilen ölçek ifadeleriyle, araştırma kapsamına dâhil edilen hemşirelerin ölçekte yer alan ifadelere katılma düzeyleriyle sınırlıdır.

Veri Toplama Araçları:

Çalışmada veriler, kişisel bilgi formu ve uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algı ölçeği (UHEİAÖ) (Boz Yüksekdağ ve Karaca, 2017) geliştirilerek toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin çözümlenmesinde SPSS veri analiz programı kullanılmıştır.

Bulgular

Ölçekten alınan toplam puan, hemşireler arasında uzaktan eğitime ilişkin algı puanını vermiştir, alınan puan yükseldikçe ölçekte yer alan algı ifadelerine katılma düzeyinin yükseldiği şeklinde değerlendirilmiştir. Bu çalışmada, hemşirelerin uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algıları ve algıları etkileyen faktörler; yüzdeler ve ortalamalar; karşılaştırmalı istatistiksel analizlerde iki grup ortalaması arasındaki fark ilişkisiz grup t testi, 3 grup arasındaki fark tek yönlü varyans analizi (ANOVA), iki sayısal değişken arasındaki ilişki Pearson's korelasyon testi ile incelenmiştir.

Bağımsız grup t testi, iki grubun bir sürekli değişken üzerinden aldıkları değerlerin karşılaştırılması amacıyla kullanıldı. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ise üç ya da daha çok düzeyi bulunan bir bağımsız değişkenin, sürekli bir bağımlı değişkene etkisini ölçmek amacıyla kullanılmıştır. Medeni durum ve algı puanları arasındaki ilişki bağımsız grup t testi; yaş, eğitim düzeyi, çalışma şekli ve çalışma yılları arasındaki ilişki ise tek yönlü varyans analizi ile ölçülmüştür.

Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Sosyo-demografik özellikler açısından katılımcıların yaşına, medeni durumuna, eğitim düzeyine, çalışma yılına ve çalışma şekline ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Yaş	n	%
25 yaş ve altı	116	14.9
26-30	232	29.9
31-40	325	41.8
41 yaş ve üstü	104	13.4
Medeni Durum		
Evli	475	61.1
Bekâr	302	38.9
Eğitim Düzeyi		
Sağlık Meslek Lisesi	98	12.6
Ön lisans (Örgün)	7	0.9
Ön lisans(Açıköğretim)	144	18.5
Lisans	506	65.1
Yüksek Lisans	22	2.8
Çalışma Yılı		
1-5	225	29.0
6-10	207	26.6
11-15	148	19.0
16-20	132	17.0
21-25	55	7.1
26 yıl ve üstü	10	1.3
Çalışma Şekli		
Sürekli Gündüz	295	38.0
Vardiyalı	482	62.0
Toplam	777	100.0

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %41.8'i 31-40 yaş, %61.1'i evli, %65.1'i lisans, %18.5'i açık öğretim ön lisans mezunudur. %29'u 1-5 yıl arasında ve %62'si vardiyalı olarak çalışmaktadır.

Bilgisayar ve İnternet Kullanım Özelliklerine İlişkin Bulgular

Hemşirelerin internet kullanıp kullanmama, işyerinde internete bağlı bilgisayara sahip olma, internet kullanma yılı, haftada kaç gün ve günde kaç saat internet kullandıkları ve internet kullanma nedenleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Hemşirelerin Bilgisayar ve İnternet Kullanım Özellikleri

İş yerinde internet bağlantılı bilgisayar	n	%
Evet	556	71.6
Hayır	221	28.4
İnternet Kullanımı		
Evet	661	85.1
Hayır	116	14.9
Toplam	777	100.0
İnternet kullanma yılı		
1-5	468	70.8
6-10	168	25.4
11 yıl ve üzeri	25	3.78
Günlük İnternet kullanma saati		
1-3	65	9.8
4-6	248	37.5
7 saat ve üzeri	348	52.7
Haftada İnternet kullanım günü		
1 -2	24	3.6
3-4	66	10.0
5-7	571	86.4
Toplam	661	100.0
İnternet kullanma nedenleri (N= 661)		
Sohbet etmek	392	59.3
Bankacılık işlemleri yapmak	226	34.2
E-posta göndermek	77	11.6
İnternet'te alışveriş yapmak	314	47.5
Konaklama, bilet vb. hizmetler için rezervasyon yapmak	162	24.5
Eğlenmek (Oyun, film izlemek vb.)	387	58.5
Sosyal paylaşım ortamlarında bulunmak (Facebook, twitter vb.)	620	93.8

Tablo 2'de görüldüğü üzere katılımcıların %71.6'sı işyerinde İnternet bağlantısı olan bir bilgisayara sahiptir. %85.1'i İnternet kullanmakta, İnterneti kullananların %70'i 1-5 yıl arasında, %52.7'si, 7 saat ve üzerinde ve %86.4'ü haftada 5-7 gün arasında internet kullanmaktadır. Uzaktan hemşirelik eğitimi programlarının oluşturulmasında hedef kitlenin bilgisayar teknolojisine olan yakınlığı bu programların benimsenmesinde oldukça önemlidir. Hemşirelerin İnterneti en çok sosyal paylaşım ortamlarında bulunmak için, en az e-posta göndermek için kullandıkları görülmüştür.

Uzaktan Eğitim Programlarını Talep Durumlarına İlişkin Bulgular

Hemşirelerin uzaktan eğitim programlarına katılma istekleri, neden katılmak istedikleri ve istemediklerine ilişkin bulgular tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Hemşirelerin Uzaktan Hemşirelik Eğitimine İlişkin Talep Durumları (n=777)

Uzaktan Eğitim Programlarına Katılma İstekleri	n	%
Evet	511	65.8
Hayır	266	34.2
Uzaktan Eğitim Programlarını İsteme Nedenleri		
Maaşının artırma	158	20.3
Lisans tamamlama	53	6.8
Yüksek Lisans yapma	185	23,8
Doktora yapma	13	1.7
Bir alana özel sertifika alma	156	20.1
Hizmet içi eğitim alma	221	28.4
Yer ve zaman esnekliği sağlama	36	4.6
Diğer (belirtiniz)	7	,9
Uzaktan Eğitim Programlarını İstememe Nedenleri		
Boş Bırakan	645	83.0
Yeterli olduğunu düşünme	38	4.9
Zamanın olmaması	44	5.6
Verimli olmayacağını düşünme	25	3.2
Eğitim almak istememe	16	2.1
Emekli olmayı düşünme	9	1.2
Toplam	777	100.0
Uzaktan Eğitim Programlarına Katılma İstekleri		
Evet	511	65.8
Hayır	266	34.2

Tablo 3 incelendiğinde hemşirelerin %65.8'i uzaktan hemşirelik eğitim programlarına katılmayı en çok (%28.4'ü) hizmet içi eğitim almak için istemektedir. Uzaktan eğitim programlarına katılmak istemeyen %34.2'sinin başlıca nedeni kendilerini yeterli görmesi, eğitime devam etme ihtiyacının olmadığını düşünmesidir. %5.6'sı ise eğitim için zamanı olmadığını belirtmiştir. Bu bulgu hemşirelerin uzaktan eğitim sistemine ilişkin bilgilerinin yetersiz olduğunun bir kanıtı sayılabilir.

Tablo 4. Yaş ve UHEİAÖ Puanlarının Tek Yönlü ANOVA ile Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	20481.980	3	6827.327	11.947	.000
Gruplar içi	441747.691	773	571.472		
Toplam	462229.671	776			

Tablo 4'te yaş ile ölçek toplam puanı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. [F(3,773)= 11.947, p<.05]. Yapılan Post Hoc testine göre 26-30 yaş grubundaki hemşirelerin uzaktan eğitime ilişkin algı puanlarının 25 yaş ve altı gruplara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Eğitim Düzeyi ve UHEİAÖ Puanlarının Tek Yönlü ANOVA ile Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	14926.300	4	3731.575	6.440	.000
Gruplar içi	447303.370	772	579.409		
Toplam	46222 776				
	9.671				

Tablo 5'te görüldüğü gibi katılımcıların eğitim düzeyi ile ölçek toplam puanı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4,772)=6.440$, $p<.05$]. Yapılan Post Hoc testine göre sağlık meslek lisesi mezunlarının ve açıköğretim önlisans mezunlarının algı puanlarının lisans mezunu hemşirelerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Çalışma Yılı ve UHEİAÖ Puanlarının Tek Yönlü ANOVA ile Karşılaştırılması

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1858 5 8.28 8	3717.658		6.461	.000
Gruplar içi	4436 771 41.3 82	575.410			
Toplam	4622 776 29.6 71				

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde çalışma yılı ile uzaktan hemşirelik eğitime yönelik algı toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [$F(5,771)=6.461$, $p<.05$]. Post Hoc testine göre 1-5 yıl arasında çalışanların algı puanlarının 16-20; 21-25 yıl arasında çalışanlardan daha düşük olduğu görülmüştür. Bu verilere göre çalışma yılı arttıkça uzaktan hemşirelik eğitime ilişkin algı düzeylerinin daha arttığı söylenebilir.

Tablo 7. Çalışma Şekilleri ve UHEİAÖ Puanları İçin Yapılan t Testi

N	Ort	SS	sd	t	P
Sürekli gündüz 295	138.4407	16.24920			
Vardiyalı 482	123.2552	26.68066	775	8.824	.000

Tablo 7'ye göre ölçek toplam puanı ile çalışma şekilleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t= 8.824$; $p<0.05$). Sürekli gündüz çalışanların algı puanlarının, vardiyalı çalışanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sonuçlar ve Tartışma

Geliştirilen Uzaktan Hemşirelik Eğitimine İlişkin Algı Ölçeği (UHEİAÖ) ile hemşirelerin uzaktan hemşirelik eğitime ilişkin algı düzeylerini belirlemek ve bu algıların çeşitli değişkenlere göre aralarında anlamlı farklar olup olmadığını araştırmak amacıyla yapılan bu çalışmanın bulgu ve yorumlarına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre araştırmaya dâhil edilen hemşirelerin uzaktan hemşirelik eğitime ilişkin algılarının yüksek düzeylerde olmadığı görülmüştür. Bu ölçeğin son şeklienden elde edilebilecek en düşük puan 49 en yüksek puan 245'tir. Beklenen dizi genişliği 196'dır. Analizler sonucu geliştirilen ölçekten elde edilen en düşük puan 53 en yüksek puan 199'dur. Ölçekte dizi genişliği ise 146'dır. Bu bulgu, katılımcıların algı ifadelerine katılma düzeylerinin farklılaşmadığını, grubun homojen olduğunu, ölçülen özellik bakımından bireylerin algılarının benzer olduğunu göstermektedir. Hemşirelerin %54.44'ü, ortalama 129-168 arasında puan almıştır. % 42.46'sı ise ortalamanın altında puanlar almıştır. Bu veriler hemşirelerin uzaktan eğitime ilişkin algı düzeylerinin yüksek olmadığını göstermektedir.

Hemşirelerin yaş, eğitim düzeyi, çalışma yılı ve çalışma şekli ile uzaktan hemşirelik eğitime ilişkin algıları arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Yaşlı hemşirelerin uzaktan eğitime ilişkin algı düzeylerinin, genç hemşirelere göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (Tablo 4). Maag(2006)'ın, teknoloji ile öğrenmede yaşın önemli olduğunu, yaşlı büyük öğrenenlerin daha fazla özgüven ve olumlu düşünceye sahip olduğunu belirtmesi araştırma sonucunu desteklemektedir. Aynı şekilde Pilcher (2010)'in, yaşlı büyük öğrenenlerin gençlere göre uzaktan öğrenmeye ilişkin algı düzeylerinin daha yüksek olduğunu vurgulaması, bu araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir. Öte yandan benzer bir çalışmanın bulguları, ileri yaş hemşirelerin uzaktan hemşireliğe ilişkin algı düzeylerinin düşük olduğunu göstermiştir (Lee, Lee, Lin ve Chang, 2005).

Hemşirelerin eğitim düzeyi ile uzaktan hemşirelik eğitime ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 5). Sağlık meslek lisesi ve açıköğretim önlisans mezunlarının uzaktan eğitime ilişkin algı düzeyleri, lisans mezunu hemşirelerin algı düzeylerinden daha yüksektir. Buxton (2004), hemşirelerin eğitimlerini sürdürmek ve mesleklerinde daha yüksek bir dereceye ulaşmak için kendilerine esneklik sağlayan uzaktan eğitim programlarını daha çok tercih ettiklerini vurgulamaktadır. Buxton'nın aksine Lee, Lee, Lin ve Chang, (2005), eğitim düzeyi düşük olan hemşirelerin teknolojik araçlarla öğrenmek istemediklerini belirtmiştir. Bu bağlamda bu bulgu, lise ve önlisans düzeyindeki hemşirelerin aile ve çalışma koşulları nedeniyle uzaktan hemşirelik eğitime ilişkin algı düzeylerinin yüksek olmasının bir göstergesi sayılabilir.

Çalışma yılı ile uzaktan hemşirelik eğitime ilişkin algılar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 6). Çalışma yılı arttıkça uzaktan hemşirelik eğitime ilişkin algı düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Hemşirelerin çalışma yıllarının artması ile birlikte yetişkin yaşama ilişkin sorumlulukları da artmaktadır. Bu durum, onların öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için kendi koşullarına uygun öğrenme seçenekleri sunma potansiyeline sahip olan uzaktan eğitime ilişkin algılarını da etkilemektedir. Öte yandan, Liang, Wu ve Tsai (2011)'nin, hastanelerde çalışma yılları fazla olan hemşirelerin uzaktan eğitime katılma isteklerinin daha az olduğunu belirtmesi, çalışmanın bulgusu ile paralellik göstermemektedir. Aynı şekilde Thomas(2010), uzaktan öğrenmede çalışma yılı fazla olan hemşirelerin bilgisayar ve İnternet kullanımına karşı isteksiz olduğunu, bunun nedenlerinden birinin teknolojiyi kullanmada sorun yaşamaları olduğunu ifade etmiştir.

Çalışma şekli ile uzaktan hemşirelik eğitimine ilişkin algılar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 7). Sürekli gündüz çalışanların uzaktan eğitime ilişkin algılarının, vardiyalı çalışanlara göre daha yüksek düzeylerde olduğu görülmüştür. Moore ve Hart (2004), uzaktan hemşirelik eğitiminin özellikle kırsal bölgelerde yaşayan ve vardiya usulü çalışan hemşirelere sürekli eğitim olanağı sunduğunu belirtmektedir. Benzer bir çalışmada hemşirelerin büyük çoğunluğunun vardiyalı çalışmaları nedeniyle uzaktan eğitimi tercih etmeleri (Şenyuva, 2013), bu çalışmanın bulgularıyla benzerlik göstermemektedir.

Öneriler

Bu sonuçlara göre uzaktan eğitim programlarının (hizmet içi eğitim, lisans, lisansüstü ve sertifika programları) öğrenme, iletişim, yönetim ve değerlendirme boyutları hemşire öğrenenlerin gereksinimleri ve algıları dikkate alınarak yapılandırılmalıdır. Bu bağlamda ulusal ve uluslararası hemşirelik eğitimi veren kurumlar, sağlık kuruluşları ve yasa koyucular arasında sürekli ve dinamik bir işbirliği geliştirilmelidir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, ölçeğin çalışma grubundan elde edilen veriler için geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için ölçek, pandemi sürecinde uzaktan eğitim alan hemşire öğrenenlere uygulanarak tekrarlanabilir ve sonuçlar karşılaştırılabilir. Bu faktör yapı geçerliğini belirleyebilmek açısından da önemlidir.

Teşekkür

Prof. Dr. Nuray Gökçek Karaca'ya, Prof. Dr. Gülsün Meriç'e ve Doç. Dr. Erol Karaca'ya projeye katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Kaynakça

- Allen, I. ve Seaman, J. (2013). Changing Course: Ten Years of Tracking Online Education in the United States. www.onlinelearningsurvey.com/reports/changingcourse.pdf. adresinden 3 Mayıs 2020 tarihinde alınmıştır.
- Boz-Yüksekdağ, B ve Karaca, E. (2017). The Perception Scale Towards Distance Nursing Education (perstoDNE). International Women Online Journal of Distance Education, 6(2).
- Buxton, T.G. (2004). Rn-Bsn students' lived experiences with online learning. Unpublished PhD Thesis, Gonzaga University.
- Eby, G. (2013). Yazılım Mühendisliği Yaşam Döngüsü Yaklaşımı. Uzaktan Eğitim Ortamlarının Tasarımı. Birinci Baskı. Kültür Ajans, Ankara.
- Fırat, M (2016). 21. Yüzyılda Uzaktan Öğretimde Paradigma Değişimi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 6(2), 142-150.
- George, P.P.; Papachristou, N.; Belisario, J.M.; Wang, W.; Wark, P.A.; Cotic, Z.; Rasmussen, K.; Sluiter, R.; Riboli-Sasco, E.; Car, L.T.; et al. (2014). Online eLearning for undergraduates in health professions: A systematic review of the impact on knowledge, skills, attitudes and satisfaction. J. Glob. Health, 4.

- Green, J.K. ve Huntington, A.D. (2017). Online professional development for digitally differentiated nurses: An action research perspective. *Nurse Education in Practice*, 22, 55-62.
- Gümüş, M. ve Firat, M. (2016). Uzaktan öğrenmenin tercih edilme nedenlerinin belirlenmesi. *AUAd*, 2(4), 158-168.
- Lahti, M., Hatonen, H., Valimaki, M. (2014). Impact of e-learning on nurses' and student nurses knowledge, skills, and satisfaction: A systematic review and meta-analysis. *Int. J. Nurse Stud.* 2014, 51, 136–149.
- Lee, T.T., Lee, T.Y., Lin, K.C. & Chang, P.C. (2005). Factors affecting the use of nursing information systems in Taiwan. *Journal of Advanced Nursing*, 50(2):170-178.
- Maag, M.M. (2006). Nursing students' attitudes toward technology: A national study. *Nurse Educator*, 31(3):112-118.
- Moore P and Hart L.(2004). Strategies for teaching nursing research online. *International Nursing Review*, 51(2):123-128.
- Pilcher, J. (2010). Willingness of Nurses to Learn with the Use of Technology: An Exploratory Mixed-Methods Investigation. Northcentral University, PhD thesis, (Advisor: Dr. Amy)
- Reeves, S., Fletcher, S., McLoughlin, C., Yim, A., & Patel, K. D. (2017). Interprofessional online learning for primary healthcare: Findings from a scoping review. *BMJ Open*, doi:10.1136/bmjopen-2017-016872 [Crossref], [Google Scholar]
- Sağlık Bakanlığı (2018). Sağlık İstatistikleri Yıllığı. Ankara.
- Siri, A. ve Rui, M. (2015). Distance education for health professions' students. *Social and Behavioral Sciences*, 174, 730-738
- Sun P.C., Tsai R.J., Finger, G., Chen, Y-Y. ve Yeh, D. (2007). What drives a successful e-learning? An empirical investigation of the critical factors influencing learner satisfaction. *Computers and Education*. doi: 10.1016/j.compedu.2006.11.007.
- Şenyuva, E. (2013). Hemşirelerin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*,3(2):23-41.
- Thomas, E.D. (2010). An Analysis of Barriers to Online Learning As Perceived By Registered Nurses. Capella Univesity, PhD thesis, (Advisor: Dr. Sonja Irlbeck).
- Xing, W., Ao, L., Xiao, H., Cheng, L., Liang, Y. ve Wang, J. (2018). Nurses' Attitudes toward, and Needs for Online Learning: Differences between Rural and Urban Hospitals in Shanghai, East China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 15, 1495. doi:10.3390/ijerph15071495.